ELISABETA FAICIUC

BIBLIOTECA MUZEULUI LIMBII ROMÂNE ŞI A INSTITUTULUI DE LINGVISTICĂ ŞI ISTORIE LITERARĂ DIN CLUJ

Problemele documentării şi informării ştiinţifice în diferite domenii au fost abordate pe plan european încă la sfârşitul secolului al XIX-lea şi au continuat să fie dezbătute şi în veacul următor, la diferite întâlniri internaţionale ale specialiştilor. Ele izvorau din nevoia de organizare sistematică a cercetărilor ştiinţifice în diferite ramuri.

1. La noi, o preocupare deosebită pentru acest domeniu a început în condiţiile renaşterii naţionale declanşate de Marea Unire de la 1918. Acest eveniment i-a oferit savantului *Sextil Puşcariu* – bun cunoscător al universităţilor şi bibliotecilor europene la care s-a format – şantier de organizare, la nivel mondial, a învăţământului românesc universitar şi a cercetării ştiinţifice în capitala Transilvaniei[1]. Sesizând orientările noi de organizare temeinică a muncii ştiinţifice în profilul filologic pe plan mondial, ctitorul Muzeului Limbii Române va trasa, prin concepţia şi planul de lucru ale acestui institut, coordonatele de dezvoltare a diferitelor domenii lingvistice într-un cadru adecvat şi organizat al cercetărilor[2]. Acestea vizau elaborarea unor vaste lucrări de sinteză de interes naţional (*Dicţionarul limbii române,* încredinţat de Academia Română lui S. Puşcariu încă din 1906[3], *Atlasul lingvistic român*[4] şi „Dacoromania", buletinul institutului) – realizări ce au situat şcoala lingvistică clujeană în fruntea mişcării filologice din România în perioada interbelică, făcând din Muzeul Limbii Române „un centru de lingvistică romanică cum greu poate fi găsit în Europa de Vest"[5].

2. Cum realizarea *Dicţionarului limbii române* (DA), precum şi a sintezelor închinate graiurilor româneşti cerea o serioasă bază documentară în care să se

[1] Vezi Elisabeta Faiciuc, *Rolul lui Sextil Puşcariu – primul rector al Universităţii româneşti clujene în reorganizarea activităţii ştiinţifice în capitala Transilvaniei,* în „Biblioteca", V, 1994, nr. 8–10, p. 58-61.

[2] Sextil Puşcariu, *Muzeul Limbii Române,* în DR, I, 1920 – 1921, p. 1-8.

[3] Cf. Elisabeta Faiciuc, *Sextil Puşcariu (1877 – 1948). Biobibliografie,* 1998, Cluj-Napoca, p. XXIX-XX şi p. 19, poz. 136.

[4] *Ibidem,* p. LVII, LVIII, p. 58, poz. 468 şi p. 220.

[5] *K. Jaberg* într-o corespondenţă din 1929.

găsească „monumente de limbă din toate timpurile şi din toate provinciile locuite de români”[6] şi tot ce s-a scris despre poporul nostru şi limba sa, Sextil Puşcariu a început munca la Muzeu cu înjghebarea unei „biblioteci de specialitate cât se poate de completă”[7]. În viziunea ctitorului ei, aceasta trebuia să fie o instituţie dinamică atât prin asigurarea fondului documentar (retrospectiv şi curent), organizat funcţional, în concordanţă cu cerinţele concrete ale cercetării, cât şi printr-un sistem informaţional de tip catalografic şi bibliografic (retrospectiv şi curent) de specialitate, ea transformându-se, astfel, din instituţie auxiliară în instrument de cercetare, ca parte componentă a cercetării.

2.1. Cu *o concepţie biblioteconomică modernă,* ce viza corelarea activităţii bibliotecii cu preocupările ştiinţifice din domeniu şi cu imperativele culturale ale vremii, precum şi cu experienţă în înfiinţarea unor astfel de instituţii[8], directorul Muzeului s-a implicat cu competenţă şi pasiune în alcătuirea acestei excelente biblioteci de profil, prima din ţară şi una dintre cele mai bogate din sud-estul Europei.

2.2. Neobosita muncă depusă de S. Puşcariu pentru procurarea de publicaţii este menţionată de colaboratorii săi[9] şi evidenţiată în *Memoriile*[10] sale sau în corespondenţa familială. Fără ambiţia de a avea cele mai bogate colecţii din Cluj, Puşcariu nu mergea pe linia dezvoltării enciclopedice a fondurilor, marele savant având o viziune modernă în privinţa *politicii de achiziţii,* vizând eficienţa publicaţiilor, economia de bani, de spaţiu şi de muncă. Deservind Muzeul în cadrul căruia funcţiona, biblioteca avea, deci, menirea de a asigura baza documentară a lucrărilor ce se elaborau aici fie prin fonduri proprii, fie prin solicitări de documente de la alte biblioteci, arhive, muzee, colecţii particulare din ţară şi străinătate, promovând un larg schimb de publicaţii şi cooperare interbibliotecară, colaborare cu instituţiile similare atât în îmbogăţirea fondurilor, cât şi în elaborarea bibliografiilor.

2.3. Fundamentând ştiinţific activitatea acesteia, S. Puşcariu a fost preocupat, de asemenea, de *organizarea optimală a bibliotecii* în scopul economisirii la maximum a timpului de lucru al cercetătorului, dând în acest sens îndrumări practice de *organizare a colecţiilor pe baze funcţionale,* pe materii, pentru orientarea rapidă şi exactă a cercetătorului, cu acces liber şi rapid la raft. Acest sistem modern, apreciat şi la vremea respectivă, a fost impus de condiţiile de lucru concrete de la *Dicţionar...* şi a fost adoptat, după 1951, şi de bibliotecile de specialitate cu profil similar din Bucureşti şi Iaşi, care deservesc celelalte două colective colaboratoare la *Dicţionarul limbii române* (DLR), serie nouă.

---

[6] Sextil Puşcariu, *op. cit.,* p. 6.

[7] *Ibidem.*

[8] Cf. Elisabeta Faiciuc, *Sextil Puşcariu...,* p. XXVI.

[9] Vezi *Sever Pop*, *Sextil Puşcariu,* în „Neamul românesc”, 1937, 24 ian., şi în „Ţara Bârsei”, IX, 1937, nr. 2, mar.– apr., p. 102-108; vezi şi Elisabeta Faiciuc, *Sextil Puşcariu...,* p. 131, poz. 919, 920, 921, p. 161-162, poz. 1196 – 1198, 1200 – 1203, 1205, 1206.

[10] S. Puşcariu, *Memorii,* Bucureşti, 1978, p. 541, 544, 545, şi Elisabeta Faiciuc, *Biblioteca Institutului de Lingvistică şi Istorie Literară la 70 de ani,* în „Biblioteca”, I, 1990, nr. 2 – 3, p. 44.

2.4. Cine era şi ce făcea *bibliotecarul* în această instituţie? „Bibliotecarul îngrijeşte de colecţiile şi biblioteca Muzeului", „se îngrijeşte ca toate cărţile trebuincioase să fie în bibliotecă", „el trebuie să urmărească toate publicaţiile filologice extrăgând pe fişe tot ce se rapoartă la lexicografia română şi [să fie] cunoscător al limbilor cu care cea românească a fost în contact, să caute în dicţionarele existente, să precizeze exact etimologiile", „lui i se dau două ajutoare pentru extragerea, copierea şi aranjarea fişelor"[11]. Din această perspectivă, bibliotecarul trebuia să fie de o competenţă indiscutabilă şi să-şi desfăşoare întreaga activitate prin prisma cercetătorului, pentru ca specialistul să nu consume pentru informare un timp mai mare decât pentru cercetarea propriu-zisă. De aceea, directorul Muzeului s-a preocupat de dubla specializare (de profil şi biblioteconomico-bibliografică) a personalului bibliotecii (vezi cazul lui *N. Georgescu-Tistu*, trimis la specializare în străinătate pentru a lua contact cu necesităţile domeniului filologic, cu marile biblioteci europene şi cu reputaţi bibliografi).

3. Din perspectiva viziunii biblioteconomice a lui *S. Puşcariu*, vom încerca să schiţăm evoluţia bibliotecii ce deservea Muzeul Limbii Române.

3.1. În prima etapă (1919 – 1945) ea şi-a desfăşurat întreaga activitate sub directa îndrumare a ctitorului ei.

3.1.1. Conştient că întocmirea unei lucrări fundamentale ca *Dicţionarul limbii române* nu se poate realiza fără existenţa unui fond iniţial de publicaţii de specialitate, pe lângă faptul că i-a oferit o mare parte din propriile-i colecţii, S. Puşcariu a câştigat şi bunăvoinţa multor instituţii, după cum a beneficiat şi de înţelegerea şi sprijinul bunului său prieten – blăjeanul *Ioan Bianu*, care, pentru crearea bazei documentare a acestei lucrări, a oferit Muzeului foarte multe publicaţii din fondurile Academiei[12]. Marele savant a cutreierat muzeele şi bibliotecile principalelor oraşe, statornicind relaţii trainice, a ţinut legături cu intelectualii satelor, cu anticariatele şi librăriile din ţară şi cu cele europene de prestigiu, precum şi cu specialiştii vremii, din ţară şi din străinătate, în scopul procurării de publicaţii de specialitate, precum şi a cât mai multor cărţi şi manuscrise privitoare la istoria poporului român şi a limbii acestuia[13]. Astfel se achiziţiona tot ce se tipărea în ţară şi destul de multă literatură străină de specialitate, precum şi o mare parte dintre publicaţiile mai vechi. Analizând fondurile procurate în această perioadă, constatăm că majoritatea publicaţiilor s-au obţinut prin cumpărături de la librării şi anticariate, de la edituri sau redacţii de reviste, precum şi direct de la specialişti, din ţară şi din străinătate; având relaţii cu 17 instituţii şi redacţii de revistă şi cu 24 de specialişti străini, 715 volume au venit prin schimb cu publicaţiile Muzeului, dintre care 193 de volume din străinătate.

---

[11] A se vedea rapoartele de activitate publicate în DR, I – XI, partea administrativă.

[12] Elisabeta Faiciuc, *Contribuţia Bibliotecii Academiei Române la crearea bazei documentare a centrului universitar Cluj (în perioada interbelică),* în „Biblioteca", IX, 1998, nr. 2, p. 53-56.

[13] Vezi S. Puşcariu, *Memorii,* corespondenţa cu familia şi Ioan Bianu, biobibliografia Puşcariu, p. 63, 161-163, 176, 198, 199, 208, 221, 227, 229.

Masive sunt însă donaţiile, care, la finele anului 1948, înregistrează un total de 4 451 de volume, din care 108 volume din străinătate. Dintre instituţiile care au donat publicaţii Muzeului sunt de reţinut, din ţară – Academia Română: 1 838 de volume (1920 – 1941), Casa Şcoalelor: 285 de volume (1920 – 1941), Fundaţia pentru Literatură şi Artă: 227 de volume (1933 – 1941), Biblioteca Parlamentului: 192 de volume (1924) şi, cu un număr mai restrâns de volume, Ministerul Informaţiei şi al Propagandei, ASTRA – Sibiu, Arhivele Statului, Institutul de Istorie a Medicinei, Biblioteca Universitară – Cluj, Biblioteca Centrală – Blaj, Seminarul de Limbă Română – Cluj; din străinătate: Seminarul de Romanistică – Berlin, Institutul de Cooperare Intelectuală – Paris etc. Dintre donatorii particulari din ţară îi menţionăm pe: *Sextil Puşcariu* (403 volume), *Vasile Bogrea* (396 de volume), *G. Sion* (230 de volume), *Valeriu Bologa* (216 volume), *Lia Puşcariu* (109 volume) şi mulţi alţii, nume reprezentative, ca: *Leca Morariu*, *Constantin Lacea*, *Al. Lapedatu*, *I. Muşlea*, *I. Breazu*, *G. D. Serra*, *N. Georgescu-Tistu*, *A. Arbore, Ioan Bianu, L. Blaga, T. Capidan, Constantin Daicoviciu, N. Drăgan, O. Ghibu, Iorgu Iordan, N. Iorga, I. Marţian, T. Papahagi, Şt. Paşca, Sever Pop, Al. Procopovici, Al. Rosetti, P. Grimm, I. I. Russu, M. Sadoveanu, T. Vianu,* iar dintre cei din străinătate pe *C. Battisti, Vigo Brøndal, U. Cianciolo, A. Duraffour, M. Friedwagner, L. Gáldi, E. Gamillscheg, K. Jaberg, N. Jokl, J. Jud, A. Lombard, W. Meyer-Lübke, C. Nagy, L. Netoliczka, R. Ortiz, D. Pasatta, C. Tagliavini, W. Wartburg*, care primeau, la rându-le, exemplare gratuite din publicaţiile Muzeului[14].

După ce, în 1930, s-au încorporat şi cele 700 de volume ale bibliotecii Laboratorului de Fonetică Experimentală din Cluj, bilanţul eforturilor lui S. Puşcariu se încheie în 1944 cu un total de 13 000 de volume, organizate funcţional, pe materii, topografiate într-un registru şi regăsite într-un catalog alfabetic şi unul pe materii (care cuprindea nu atât publicaţiile din biblioteca Muzeului, cât pe cele lucrate pentru *Bibliografia Dacoromaniei*), cu fişe realizate prin decupaje din buletinul institutului şi după normele internaţionale, urmărindu-se astfel integrarea sistemului nostru de informare în circuitul internaţional al informaţiei ştiinţifice.

3.1.2. Sub conducerea lui S. Puşcariu au lucrat la această bibliotecă: ***Constantin Lacea*** (1919 – 1921) – custode bibliotecar, care, împreună cu *Florica Florescu* şi *Sever Pop*, a prelucrat 4 023 de volume şi a pus bazele organizării publicaţiilor pe materii şi limbi, iar în colaborare cu ***Leca Morariu*** a realizat indicele final al DR I şi II; ***Constantin Daicoviciu*** (1922 – 1924) – custode, în timpul căruia, colecţiile fiind sporite la 6 153 de volume, au fost „catalogate după materie şi alfabet", tot acum începându-se bibliografia filologică şi istorico-literară (la care colaborează şi bibliotecarul), avându-l ca director pe ***N. Georgescu-Tistu; Gheorghe Vulcu*** (1924) – custode-bibliotecar; ***Radu Paul*** (1924 – 1930) – custode-bibliotecar, care a colaborat şi la „Revista periodicelor" alături de

[14] Vezi corespondenţa lui S. Puşcariu, în Arhiva Muzeului Limbii Române (aflată în prezent la Arhivele Statului – Cluj), în Arhiva S. Puşcariu de la Institutul de Lingvistică şi Istorie Literară „Sextil Puşcariu" – Cluj; cf. şi biobibliografia *Sextil Puşcariu,* p. 160, 166.

N. Georgescu-Tistu, întors de la specializare din străinătate, şi apoi, alături de alţi muzeişti, sub conducerea ***Liei Puşcariu*** sau ***Ion Breazu,*** care au condus biblioteca şi bibliografia; ***Dimitrie Macrea*** (1931 – 1934) – custode-bibliotecar, care a lucrat şi indicele de volum la DR VI şi VII; ***Emil Capidan*** (1934 – 1937), fratele lingvistului – prim custode; ***Vasile Băjenică*** (1937 – 1940) – secretar-bibliotecar. Între 1941 şi 1952 au lucrat la bibliotecă: ***Pia Gradea*** – bibliotecar-şef şi ***Vasile Băjenică*** – bibliotecar, prelucrând anual cca 600 de volume (ajungându-se în 1950 la un total de cca 14 000 de volume) şi colaborând la indicele final al DR XI.

3.2. În perioada 1940 – 1945, biblioteca şi-a desfăşurat activitatea în cadrul Muzeului, mutat la Sibiu o dată cu Universitatea. Întoarsă în 1945, ea va servi atât Muzeul, cât şi Institutul de Lingvistică (înfiinţat în acest an de Ministerul Educaţiei Naţionale), cu care va funcţiona sub aceeaşi administraţie şi în aceeaşi clădire.

3.3. Reorganizarea, în 1951, a institutelor de cercetare sub egida Academiei Române a făcut ca şi biblioteca ce avea să deservească Institutul de Lingvistică să intre în reţeaua Bibliotecii Academiei – Filiala Cluj, desfăşurându-şi activitatea sub finanţarea, controlul şi îndrumarea acesteia, până în anul 1975. În această perioadă s-a pus bază pe elaborarea lucrărilor fundamentale de istorie şi limbă ale neamului. Asigurarea bazei documentare a acestora fiind o preocupare prioritară, bibliotecile au cunoscut o masivă creştere a fondurilor, majoritatea documentelor fiind achiziţionate prin cumpărături din ţară şi din străinătate şi prin schimbul cu publicaţiile Institutului, schimb reactivat aici în 1961 (după 20 de ani de întrerupere) şi preluat apoi de Biblioteca Academiei – Filiala Cluj. Îmbogăţindu-se cu cca 23 000 de volume, la finele anului 1973 s-a ajuns la un total de cca 37 000 de volume, organizate după acelaşi sistem, dulapurile şi spaţiile de depozitare devenind tot mai neîncăpătoare. Numărul mare de intrări curente şi personalul redus la o singură persoană, şi aceasta cu sarcini multiple, au creat greutăţi în funcţionarea bibliotecii, menţionate de ***Vasile Băjenică*** în toate rapoartele anuale, argumentând solicitarea unui bibiotecar-ajutor. Totuşi, pe lângă prelucrările intrărilor curente, din 1952 a început refacerea registrelor topografice, s-au inventariat volumele de cărţi străine şi de periodice, s-au elaborat bibliografii de specialitate şi repertorii bibliografice cu publicaţiile străine intrate în bibliotecă prin schimb şi s-au lucrat indicii de volum ai revistei „Cercetări de lingvistică” în anii 1956 – 1960. Această etapă s-a încheiat cu o reorganizare spaţială, în 1972 dându-se în folosinţă o clădire nouă, la parterul căreia a fost amenajat sediul bibliotecii, cu un depozit de 36 m^2 (pentru periodice), o sală multifuncţională cu cca 50 de locuri, destinată lecturii, şedinţelor şi altor manifestări ştiinţifice, o săliţă a cataloagelor şi un birou, şi cu o verificare totală a fondurilor, ocazionată de schimbarea personalului prin pensionarea, în 1974, a lui Vasile Băjenică.

3.4. Cea de-a patra etapă a evoluţiei bibliotecii a fost marcată de trecerea institutelor de cercetare de la Academia R. S. România – Filiala Cluj la

Universitatea „Babeş-Bolyai” din Cluj. Şi în această perioadă s-a păstrat, până în 1985, cam acelaşi ritm mediu de creştere anuală a colecţiilor, de cca 900 de volume, după anul menţionat mai sus reducându-se treptat numărul abonamentelor şi cărţilor cumpărate din străinătate. Prin acestea s-a urmărit asigurarea bazei documentare a temelor de plan, corespunzând preocupărilor ştiinţifice ale membrilor institutului şi din domeniu. 50% din completarea fondurilor a fost realizată pe căi extrabugetare, biblioteca îmbogăţindu-se în acest timp cu 15 000 de volume, din care 6 000 provenite din donaţii (menţionându-le în primul rând pe cele din fondul E. Petrovici), 2 500 din schimb şi peste 100 puse în circulaţie din fondul vechi neprelucrat (exemplare din donaţiile: *S. Puşcariu, G. Sion, V. Bogrea*). La finele anului 1989 s-a ajuns la un total de peste 50 000 de volume, în depozitarea cărora s-a păstrat tradiţia pentru fondurile uzuale de la colective, adăpostite în dulapurile din birourile lor pentru a avea acces rapid la documentele organizate după necesităţile impuse de cercetare; celelalte publicaţii au fost depozitate în cele 7 încăperi (din cele 3 clădiri ale Institutului) special amenajate, pe fonduri, într-un spaţiu insuficient şi care nu oferă cele mai bune condiţii de conservare şi manipulare a documentelor.

Paralel cu cele 4 verificări integrale ale bibliotecii, cu mutarea fondurilor în noile spaţii create pentru depozitare, cu prelucrarea intrărilor curente (peste 14 000 de volume) s-au urmărit: punerea în circulaţie a fondurilor vechi rămase neînregistrate (cca 500 de documente patrimoniale şi peste 4 000 de volume ale bibliotecii secţiei literare), completarea cataloagelor, organizarea şi cuprinderea în evidenţe a dubletelor şi publicaţiilor institutului destinate schimbului, reorganizarea colecţiei de periodice şi prelucrarea lor după normele ISBD(S).

3.5. A cincea etapă a activităţii bibliotecii a fost marcată de evenimentele din decembrie 1989. Începând cu anul 1990 institutele de cercetare au revenit la Academia Română, bibliotecile care le deservesc rămânând în subordinea directă a acestora. Având acelaşi spaţiu şi personal, biblioteca şi-a îmbogăţit fondurile cu încă 4 600 de publicaţii achiziţionate prin cumpărături, schimb şi donaţii. Dar din 1998 nu s-a mai făcut nici o cumpărătură, din motive financiare, nici măcar din ţară. Din aceleaşi motive şi din cauza costurilor ridicate ale expedierilor funcţionează defectuos şi schimbul de publicaţii. Astfel, biblioteca înregistrează continuu serioase lacune în ce priveşte achiziţionarea publicaţiilor de specialitate, fapt ce îngreunează documentarea pentru temele din planul de cercetare (în profil filologic) al Academiei Române, unele prioritare, cum ar fi *Dicţionarul limbii române* (DLR), *Dicţionarul etimologic al limbii române, Atlasul lingvistic român* (ALR), atlasele lingvistice regionale (al Banatului, al Maramureşului, al Transilvaniei), tezaurul toponimic al Transivaniei, dicţionarele literaturii române etc.

Dacă în 1980 institutul a pierdut un valoros fond arhivistic (al Muzeului Limbii Române) luat de Arhivele Statului – Cluj, după 1990 ne-am preocupat de preluarea unor arhive particulare (S. Puşcariu, Monica Lazăr, Dan Culcer – Paris), în cea mai mare parte prelucrate, depozitate şi cu piese expuse în muzeul institutului, organizat cu ocazia împlinirii a 75 de ani de la înfiinţarea lui.

Referitor la *relaţiile cu publicul,* subliniem că, întrucât biblioteca are menirea de a asigura în primul rând baza documentară a temelor din planul de cercetare, publicaţiile devin aici instrumente de lucru, unele cu caracter permanent (cele de la colective), altele împrumutate de cercetători pe o durată mai mare. Deci, se urmăreşte nu atât circulaţia publicaţiilor, cât economisirea la maximum a timpului cercetătorului beneficiar, antrenat în cercetarea contractuală, prin asigurarea accesului rapid la publicaţii, fără a încălca, desigur, disciplina de bibliotecă. În măsura în care nu este afectată documentarea pentru temele de plan, biblioteca încearcă să satisfacă şi cererile altor beneficiari.

4. *Valoarea documentară* a bibliotecii este dată de structura fondului de publicaţii, de sistemul de informare şi de participarea acesteia la viaţa biblioteconomică, ştiinţifică şi culturală locală sau naţională.

4.1. *Fondul de publicaţii* al cărui profil, conţinut şi mărime au fost determinate atât de specialitatea şi de temele de cercetare, cât şi de numărul mare al donatorilor, constituie o sursă informativă deosebit de interesantă în raport cu celelalte biblioteci cu profil similar din ţară.

Deservind un institut de cercetare ştiinţifică, biblioteca are în primul rând un foarte mare număr de monumente de limbă, precum şi tratate, monografii, lucrări de sinteză şi referinţă în domeniul ştiinţelor filologice, dar şi al ştiinţelor ajutătoare, sau unele publicaţii cu caracter enciclopedic, toate răspunzând în primul rând cerinţelor cercetării ştiinţifice şi mai puţin procesului de învăţământ. Dintr-o asemenea bibliotecă de specialitate de talie europeană, creată prin strădania savantului S. Puşcariu, nu puteau lipsi lucrările filologice de reputaţie mondială (peste 4 500 de titluri, provenite mai ales prin schimb şi donaţii), arătând legăturile continue ale specialiştilor institutului cu marile curente şi preocupări în domeniu din lume. Pe lângă valoarea cultural-istorică, *fondul patrimonial* (constituit pe baza Legii patrimoniului din 1974), ce cuprinde peste 500 de piese (de carte veche românească, manuscrise şi documente – vezi *infra,* nota 42), are mare utilitate şi în documentarea ştiinţifică, în lexicologie–lexicografie[15] sau în istoria limbii şi onomastică, utilizându-se frecvent metoda descrierii faptelor de limbă pe baza atestărilor din textele scrise pentru a scoate în relief evoluţia fonetică şi semantică a cuvintelor. Este evidentă, deci, importanţa acestor fonduri pentru cercetare şi menţinerea lor la această bibliotecă. Valoroase sub raport ştiinţific sunt şi foarte bogatele colecţii de reviste şi ziare (peste 2 500 de titluri), extrasele (peste 5 000), fotocopiile, microfilmele şi atlasele, cărora li se adaugă şi un valoros fond de calendare (peste 250 de titluri), dintre care 60 de volume sunt unicate naţionale, alături de alte 40 de cărţi.

---

[15] Vezi Elisabeta Faiciuc, *Valorificarea materialului lexical din fondurile patrimoniale ale Muzeului Limbii Române în elaborarea Dicţionarului limbii române (DLR),* în „Biblioteca şi cercetarea”, XXI, 1998, p. 116-119.

4.2. *Sistemul de informare* este al doilea indice al prestigiului unei biblioteci, el vizând valorificarea potențialului documentar şi uman al acesteia.

4.2.1. Dacă până în 1950, bibliotecarul specialist putea stăpâni mai uşor fondul de publicații (de cca 14 000 de volume), documentarea făcându-se pe baza informațiilor verbale, sistem continuat până în 1975 din cauza intrărilor mari şi a personalului redus la o singură persoană, după acest an, în ciuda deficitului de personal, a prelucrărilor masive de fonduri, a lipsei de fişiere şi spații, s-a urmărit, totuşi, punerea bazelor unui *sistem de informare de tip catalografic,* pe baza cunoaşterii profunde a necesităților de documentare ale beneficiarului principal, sistem ce cuprinde astăzi: *catalogul alfabetic al periodicelor* (pe fişe de format internațional şi pe fişe mari), *catalogul geografic al periodicelor, catalogul sistematic al cărților* (intrate în bibliotecă după 1977), *catalogul tematic al cărților* (din fondurile vechi), *catalogul tematic al articolelor* din periodicele de lingvistică româneşti şi străine, cataloage speciale ale fondurilor patrimoniale, ale secției literare, al donației *Emil Petrovici*, fişierul Bibliografiei Dacoromania.

4.2.2. Dacă sistemul de informare de tip catalografic răspunde (cu puține excepții) în primul rând necesității instituției de identificare şi regăsire a documentelor pentru a fi puse la dispoziția cercetătorului, el ținând, oarecum, de funcția conservatoare a bibliotecii, conectarea *activității bibliografice* de aici la imperativele cercetării, ale profilului şi la efortul depus în țară pentru realizarea corpusului bibliografic național retrospectiv a constituit un alt aspect al sistemului nostru de informare, prin care s-a răspuns celei de a doua funcții a bibliotecii, ca „edificiu de carte şi bibliografie", scoțând informația în afara instituției şi punând-o la îndemâna tuturor specialiştilor din domeniu. Aici s-au valorificat excepționalele condiții oferite de institut activității de cercetare bibliografică şi în primul rând cadrul organizat al desfăşurării acesteia, care asigură: *tematica* şi elaborarea lucrărilor pe baza priorităților stabilite de beneficiar (pentru a răspunde necesităților imediate), *contact direct şi permanent cu specialistul* (pentru ca ele să fie executate de pe pozițiile beneficiarului, răspunzând, deci, exigențelor acestuia), *girul* consiliului ştiințific, după cum şi posibilitatea de a le valorifica prin *publicare.* Astfel, bogăția materialelor bibliografice din paginile „Dacoromaniei" au făcut ca ***Muzeul Limbii Române, în perioada interbelică, să devină centru național de documentare şi informare în domeniul filologic.*** Această activitate s-a desfăşurat aici în condițiile abandonării, pe plan mondial, de către bibliotecile naționale, a lucrărilor de elaborare a bibliografiilor generale, atenția specialiştilor îndreptându-se, în condițiile organizării şi ordonării muncii ştiințifice (de la început de secol), „asupra sistematizării informației şi a difuzării organizate a ei prin bibliografii periodice curente şi de utilitate imediată – ca prime surse practice, strict limitate ca teren, cu pricepere redactate de specialişti competenți ai fiecărei ramuri

ştiinţifice, bibliograful dând numai normele şi indicaţiunile tehnice ale fiecărui fel de bibliografie”[16]. De aceea, între primele obiective ale Muzeului Limbii Române figurează şi elaborarea de către membrii şi colaboratorii acestui institut a bibliografiei filologice[17]. Aceasta s-a realizat pe parcursul întregii existenţe a „Dacoromaniei”, în paginile căreia s-a publicat, după metodologia stabilită de *S. Puşcariu* (cu preocupări şi experienţă în domeniu) şi urmărindu-se obiectivele fixate acestei lucrări de iniţiatorul ei.

4.3. Deşi ea are un caracter colectiv[18], activitatea desfăşurată în *secţia bibliografică* era condusă de specialişti atât în profil filologic, cât şi biblioteconomic şi bibliografic, pregătiţi în străinătate sau în cadrul muncii de la acest institut.

Dar cine erau aceşti specialişti?

4.3.1. ***Sextil Puşcariu*** era membru în Comisia Internaţională de Cooperare Intelectuală din cadrul Institutului Internaţional de Cooperare Intelectuală – Paris[19], care avea ca obiective organizarea şi reorganizarea cercetării ştiinţifice în institutele specializate, cooperarea internaţională în elaborarea unor metodologii a cercetării, precum şi elaborarea unor norme practice de descriere a publicaţiilor pe baza fişei-tip şi a unor criterii de includere a acestora pe listele bibliografiilor – ca instrumente naţionale de informare generală sau pe domenii. Contribuţia savantului român consta mai ales în studiul *Pour l'organisation du travail scientifique. La fiche internationale – L'Index général*[20]. Aici el arăta că, pentru uşurarea informării cercetătorului, e necesară o strânsă colaborare internaţională în vederea întocmirii unei *Bibliografii generale universale* şi a unui *Index general* şi recomanda, în realizarea acestora, utilizarea unor fişe-tip, redactate după anumite criterii. La această concepţie bibliografică S. Puşcariu a ajuns pe baza experienţei personale, a experienţei serviciului bibliografic al Muzeului Limbii Române[21] şi în urma

[16] *B. Teodorescu*, *Istoria bibliografiei române,* Bucureşti, 1972, p. 89.

[17] S. Puşcariu, *Muzeul...,* p. 3 şi rapoartele anuale asupra activităţii Muzeului, publicate în DR.

[18] *Revista periodicelor* din DR I are şase colaboratori; vol. II: doi colaboratori; vol. III: trei colaboratori; vol. IV: patru colaboratori; vol. V: cinci colaboratori; vol. VI: şase colaboratori; vol. VII: zece colaboratori; vol. VIII: şapte colaboratori; vol. IX: şase colaboratori; vol. X: un autor; vol. XI: trei colaboratori. În continuare vom da colaboratorii în ordine alfabetică şi în paranteză volumele din DR unde au semnat: *G. Andriţoiu* (IX); *C. Bardoşi* (III); *N. Bănescu* (I); *Gh. Biriş* (VIII); *I. Breazu* (VI – IX); *Th. Capidan* (I, VIII); *I. Chinezu* (IV, V); *Ilie V. Constantinescu* (X, XI); *Lia Cuparencu* (VII); *N. Georgescu-Tistu* (II – V); *I. Gherghel* (IV, V); *Pia Gradea* (IX); *P. Grimm* (I); *I. Herzog* (I, IV, V); *Z. Laţicu* (IX); *Maria Lipăneanu* (IV); *D. Macrea* (VII, VIII); *M. Matei* (VII); *A. Miclea* (IX); *G. Oprescu* (I); *Radu Paul* (V – IX); *Şt. Paşca* (VI-VIII); *E. Petrovici* (VI, VII); *Lucia Pop* (VII); *Ilie Popescu* (IX); *Lia Puşcariu* (VI, VII); *Maria Puşcariu* (VII – IX); *Sextil Puşcariu* (I, II); *I. Şiadbei* (VI).

[19] Vezi corespondenţa cu acest institut, în Arhiva S. Puşcariu – B, 102/g şi biobibliografia S. Puşcariu, ed. 2, p. XLVIII, LIV, LVI, LVIII, LXI, 193, 194.

[20] Publicat în DR IV, 1924 – 1926, Cluj 1927, p. 1 şi urm. şi în *Actes du Premier Congrès International de Linguistes* à Haye du 10 – 15 avril 1928, Leiden, [1928], p. 67-71, precum şi în S. Puşcariu, *Cercetări şi studii,* Bucureşti, 1974, p. 579-585.

[21] Vezi Arhiva S. Puşcariu – B 109/g; La Muzeul Limbii Române – una dintre marile realizări ale lui S. Puşcariu – a activat cea mai bună şcoală românească de lingvistică, între cele două războaie

consultării savantului cu alţi câţiva specialişti în domeniul filologic: *W. Meyer-Lübke* (Bonn), *E. Gamillscheg* (Berlin), *N. Jokl* (Viena), *K. Jaberg* (Berna), *M. Bartoli* (Torino), *M. Roques* (Paris) etc. Astfel, în 21 – 22 martie 1929, la reuniunea experţilor care au coordonat *Bibliografia de lingvistică romanică, S. Puşcariu* a înaintat un *Raport*[22] către Institutul de Cooperare Intelectuală din Paris, în care a prezentat *Bibliografia Dacoromania,* care ar putea constitui bibliografia romanică pentru secţia română. Tot aici a emis păreri referitoare la alcătuirea bibliografiei şi la metodologia de lucru. La 2 martie 1929 a participat la Paris la congresul revistelor de filologie şi la reuniunea experţilor pentru coordonarea *Bibliografiei romanice,* unde S. Puşcariu a condus şedinţa şi unde i s-a propus (fără să accepte) coordonarea unei publicaţii specializate de bibliografie romanică[23]. Prin astfel de abordări teoretice şi practice, atât la nivel naţional, cât şi european, S. Puşcariu a pus bazele şcolii bibliografice clujene, în centrul căreia s-a situat activitatea Muzeului Limbii Române.

4.3.2. Din 1920 până în 1930, secţia bibliografică a Muzeului a fost condusă de ***Nicolae Georgescu-Tistu,*** doctor în litere şi filosofie al Universităţii din Cluj, asistent şi primul director al acestei secţii, şi ***Maria Lipăneanu,*** care l-a suplinit cât timp acesta a fost la specializare. Acumulând experienţă în elaborarea bibliografiei din DR II – IV, în 1925, Georgescu-Tistu a fost trimis de Universitatea din Cluj pentru specializare, în străinătate, unde s-a pregătit la Şcoala Română din Franţa, a urmat cursurile de bibliografie şi arhivistică la Paris, a frecventat şcoala de bibliotecari din acelaşi oraş, care organiza vizite periodice în biblioteci şi tipografii, a audiat cursurile ţinute la Cercul Librăriei din Paris care scotea *Bibliografia Franţei.* Tot acolo a urmat cursul lui *J. Bédier* de critică a textelor şi tehnica editării. Apoi, după ce a făcut un stagiu de practică la Institutul Internaţional de Bibliografie din Bruxelles şi mai multe cercetări bibliografice la Institutul Internaţional de Cooperare Intelectuală din Paris[24], la întoarcerea în ţară (1926), s-a oprit la Florenţa pentru a studia la Biblioteca Centrală Italiană[25]. Cu experienţă bibliografică rezultată din colaborarea la *Bibliografia Dacoromaniei,* cu noi cunoştinţe în acest domeniu, acumulate în străinătate, precum şi convins de necesitatea elaborării bibliografiilor speciale şi la noi, „căci în Apus lumea ştiinţifică a început să se organizeze în direcţia aceasta”, Georgescu-Tistu şi-a îndreptat atenţia asupra studiilor de metodă în domeniul bibliografic de profil filologic. Amintind doar

mondiale (Muzeul Limbii Române fiind premiat în 1935 la Expoziţia Universală Internaţională de la Bruxelles; a se vedea *Diploma de onoare* expusă în muzeul institutului şi biobibliografia S. Puşcariu, p. LXXII). Tot aici s-a publicat „Dacoromania” (DR) – buletinul Muzeului Limbii Române, care, în 1926, a primit premiul Societăţii de Lingvistică din Paris „ca cea mai bogată publicaţie de limbă romanică” (vezi *Scrisori către Ion Bianu,* vol. III, Bucureşti, 1976, p. 593 şi biobibliografia S. Puşcariu, p. XLII).

[22] Vezi biobibliografia Sextil Puşcariu, p. LVIII, LXII, 203, poz. 1986.

[23] Vezi Arhiva S. Puşcariu – B 76/e şi 97/g.

[24] N. Georgescu-Tistu, *Émil Picot et ses travaux relatifs aux Roumains,* în „Mélanges de l'École Roumaine en France”, IV, 1925, Paris, p. 181–182; eadem, *Correspondance d'une secrétaire princier en Roumanie: Émil Picot (1866 – 1868),* în „Mélanges de l'École Roumaine en France”, V, 1926, Paris, p. 120.

[25] Vezi N. Georgescu-Tistu, *Raport asupra activităţii secţiei bibliografice,* înaintat în 1927 lui S. Puşcariu (ASP – 27).

în treacăt comunicarea *Indicații bibliografice pentru Dacoromania,* ținută la Muzeu în 15 noiembrie 1927, ne vom opri asupra unei lucrări fundamentale a lui *Georgescu-Tistu*, referitoare la pregătirea unui bibliograf pentru orice ramură de știință. Este vorba de raportul *Organizarea bibliografiei filologice*[26].

După ce trece în revistă principiile care trebuie să stea la baza elaborării unei asemenea lucrări, autorul se oprește la metodologia redactării ei, luând ca exemplu *Bibliografia Dacoromaniei,* ce are planul inițial datorat profesorului *S. Pușcariu*. Făcând o analiză amănunțită acestei lucrări, el îi apreciază aspectele pozitive, dar propune specialiștilor și unele îmbunătățiri, ca: bibliografia periodicelor străine să fie împreună cu cea a revistelor românești; contopirea recenziilor cu bibliografia (care și ea are un caracter analitic și critic); utilizarea unei limbi de circulație în traducerea titlurilor (date în paralel cu cele originale) sau în redactarea unui scurt rezumat al unui studiu; ușurarea muncii bibliografului prin însoțirea fiecărui studiu de un scurt rezumat într-o limbă de circulație, făcut de autor; preconizarea acestui repertoriu ca o publicație aparte.

Considerând Congresul Filologilor un bun prilej pentru a hotărî o operă atât de utilă, Georgescu-Tistu a supus atenției, aprecierilor și îndreptărilor un plan de lucru vizând: valorificarea încercărilor bibliografice existente și răspândite în diferite publicații, prin refacerea lor după metodele bibliografiei contemporane; întinderea lucrării; personalul care avea să o efectueze (cel al institutelor universitare și al revistelor ce se ocupă de limba și literatura română), delegații lor ținând consfătuiri periodice în care să se stabilească normele, condițiile tehnice și colaboratorii, împărțirea lucrului în funcție de cele două tipuri de bibliografie (retrospectivă și curentă); colaborarea periodicelor (care să trimită anual o listă cu tot ce au publicat în specialitate timp de un an); tehnica de redactare a fișelor (conținutul lor, notele de reperare a materialului și locul de depozitare a fișelor); colaborarea cu Institutul Internațional de Cooperare Intelectuală din Paris, prin realizarea acelui *Index general* foarte util pentru specialiștii de pretutindeni, care trebuiau să folosească o tehnică unică în elaborarea fișelor, în vederea unirii acestor materiale în bibliografii mondiale asupra unui profil sau domeniu.

Și pentru că aceste tipuri de lucrări cereau specialiști, iar bibliotecile trebuiau să dispună de un personal științific anume pregătit pentru a da îndrumarea necesară cititorilor, Georgescu-Tistu îi adresa, în 1927, lui Sextil Pușcariu – omului de știință care a fost în același timp și organizatorul și animatorul muncii științifice atât pe plan local, cât și european[27] – un *Raport al Secției bibliografice*[28]*,* în care îi solicita sprijinul în vederea creării unui început de organizare metodică a cunoștințelor bibliografice, prin înființarea unei *Conferințe de bibliografie* la Facultatea de Litere și Filosofie din Cluj. O propune pentru că „la noi nu există o

---

[26] N. Georgescu-Tistu, *Organizarea bibliografiei filologice* (raport la Al III-lea Congres al Filologilor Români, Cernăuți, 27 mai, 15 p. – extras).

[27] S. Pușcariu, *Memorii,* București, 1978, p. 565-745.

[28] Vezi nota 26.

publicaţie care să înregistreze tot ce se publică în ţară; că nu avem încă o şcoală sau măcar un curs care să pregătească pe studenţi, pe bibliotecari, pe librari la cunoaşterea şi utilizarea surselor bibliografice". Şi o propune la Cluj, pentru că aici „este un sâmbure de organizare prin Secţia de bibliografie de la Muzeul Limbii Române şi pentru că în Ardeal nevoia e şi mai mare, căci în Vechiul Regat e cel puţin Biblioteca Academiei [...] cu o bogată colecţie de manuscrise şi tipărituri cu bine întocmite cataloage. În Ardeal însă, bibliotecile româneşti şi în general informaţia ştiinţifică asupra culturii române abia acum se poate îmbogăţi şi organiza liber şi temeinic şi trebuie făcute cu grijă de la început. Bibliotecile Clujului conţin importante cărţi de referinţă asupra Ardealului, ce trebuiesc cunoscute şi utilizate sistematic [...]. Prin înfiinţarea unei Conferinţe de bibliografie – spune mai departe Georgescu-Tistu – se vor răspândi cunoştinţele necesare oricărui mânuitor de cărţi, istoria şi tehnica tiparului, bibliografiile mai de seamă române şi străine, catalogarea şi clasarea cărţilor, mânuirea fişelor, informaţia prin librărie, organizarea bibliotecilor şi în general orice priveşte viaţa cărţii şi documentării bibliografice. Cu scop practic în primul rând şi fără pretenţie de înaltă speculaţie teoretică, cursul acesta de bibliografie va tinde să fie un auxiliar util de introducere şi orientare a tineretului dornic de a munci ştiinţificeşte şi va privi îndeosebi necesităţile studenţilor în litere şi filosofie, căutând să se modeleze în legătură cu materialele predate aici... "[29].

La Cluj această propunere se va realiza abia în 1932, când *I. Crăciun* va deschide un curs de bibliografie generală[30]. Georgescu-Tistu îşi pusese în practică propunerea menţionată mai sus, prin deschiderea, în 1929, la Şcoala Superioară de Arhivistică şi Paleografie – Bucureşti, a cursului de bibliografie, cu lecţia *Studiul şi organizarea cărţii*[31], continuându-şi apoi activitatea bibliografică în domeniul filologic în capitala ţării.

4.3.3. În locul său, vine la conducerea secţiei bibliografice un alt elev al lui Sextil Puşcariu, care va face şi el onoare şcolii bibliografice clujene de la Muzeul Limbii Române: ***Ion Breazu***. Acesta s-a format ca bibliograf în cadrul acestui institut, fiind arhivar şi apoi bibliotecar, în preajma şi sub îndrumarea directă a profesorului său, prin colaborarea cu *Lia Manoilescu-Puşcariu* şi cu alţi muzeişti sau cu I. Crăciun, cu care a realizat *Biobibliografia lui Gh. Bogdan-Duică*[32].

Materialul prelucrat în secţia bibliografică în perioada 1931 – 1938 (cel scos din periodicele din 1927 – 1938) va continua bibliografia curentă de lingvistică *Revista periodicelor,* publicată în DR I – V, dar sub alt titlu, *Bibliografia periodicelor,* cu aproximativ aceeaşi structură generală şi aceeaşi metodologie, I. Breazu propunând şi un util indice de nume şi de titluri. Atât aici, cât şi în

---

[29] *N. Georgescu-Tistu*, *op. cit.,* p. 5.

[30] *Şt. Pascu*, *Şcoala bibliologică clujeană,* în „Biblioteca şi învăţământul", Cluj-Napoca, VII, 1983, p. 198.

[31] I. Georgescu-Tistu, *Studiul şi organizarea cărţii* (lecţia de deschidere a cursului de bibliologie la Şcoala Superioară de Arhivistică şi Paleografie, 22 ian. 1929, Bucureşti, „Bibliofilia", 1929, 21 p.).

[32] *I. Breazu*, I. Crăciun, *Biobibliografia lui Gh. Bogdan-Duică,* Bucureşti, 1936.

celelalte lucrări de acest gen[33], *Breazu* se remarcă prin calităţile sale de bibliograf, dar şi de critic şi istoric literar. Prin recenziile sale la diferite lucrări bibliografice[34], el se manifestă şi ca un competent teoretician al problemelor pe care le ridică acest domeniu. De asemenea, l-am remarca, mai târziu, pe Ion Breazu la Facultatea de Litere şi Filosofie în postura de profesor care îşi iniţiază studenţii în munca bibliografică în cadrul seminariilor de istoria literaturii române din Transilvania, din care a rezultat o bibliografie „Familia" şi „Şezătoarea".

4.3.4. Din 1939 secţia bibliografică a Muzeului este condusă de ***Ilie V. Constantinescu,*** şi el elev al lui *S. Puşcariu*, care va publica în DR, începând cu volumul X, *Bibliografia publicaţiilor privitoare la limba română.* Signaletică în volumul X, din cauza evenimentelor, în volumul XI ea reia scurtele referate analitice.

4.3.5. Se poate spune că la Muzeul Limbii Române s-au pus bazele documentării şi informării în profilul filologic prin: a) crearea celei mai mari şi mai serioase biblioteci documentare de specialitate din ţară şi una dintre cele mai mari din sud-estul Europei, precum şi cea mai completă sub aspectul reflectării în fondurile sale a publicaţiilor de lingvistică; b) difuzarea organizată a informaţiei ştiinţifice de limbă şi literatură română, dar şi din alte discipline ajutătoare studierii fenomenelor lingvistice prin bibliografia curentă, prin recenzii, cronici pe marginea cărţilor (semnate de S. Puşcariu), contribuţii la *Bibliografia veche românească*[35], bibliografii individuale[36]; c) specializarea personalului ştiinţific, care a coordonat aici activitatea de documentare şi informare şi care, aprofundând planul şi metodologia de lucru din acest domeniu lingvistic (stabilite de S. Puşcariu), prin lucrări teoretice a pus bazele *Bibliografiei filologice româneşti,* din care în paginile DR a apărut mai bine de un sfert de veac doar cea *curentă,* bibliografia retrospectivă, proiectată şi ea iniţial[37], neînfăptuindu-se din cauza lipsei de fonduri materiale, şi *Indexul general,* condus de *Lia Puşcariu* în perioada 1924 – 1926, prin care ne-am racordat, sincronizat, şi practic, cu activitatea instituţiilor internaţionale de cooperare intelectuală şi difuzare pe plan mondial a informaţiei ştiinţifice, instituţii în care am fost membri activi[38], mai ales sub aspect teoretic.

Oricum, activitatea bibliografică de la Muzeul Limbii Române şi din paginile „Dacoromaniei", experienţa şi contribuţiile teoretice şi practice în acest domeniu

---

[33] Vezi şi nota 35.

[34] *I. Breazu*, N. *Georgescu-Tistu, Bibliografia literară română,* în DR, VII, 1931 – 1932, p. 369–373.

[35] *C. Lacea*, *Contribuţie la Bibliografia românească,* în DR, III, 1922 – 1923, p. 799-800; *Bibliografie şi literatură veche,* în DR, VI, 1924 – 1926, p. 959-962; *A. Filimon*, *Contribuţii la Bibliografia veche românească,* în DR, V, 1927 – 1928, p. 601-619; idem, *Nouă contribuţii la Bibliografia veche românească,* în DR, VI, 1929 – 1930, p. 374–386.

[36] *Bibliografia operelor lui N. Drăganu,* în DR, X, 1941, p. 169-183.

[37] Vezi nota 2.

[38] Vezi notele 19 – 23.

atât ale lui *Sextil Puşcariu*[39], cât şi ale colaboratorilor săi au fost apreciate în mod deosebit pe plan european, directorul Muzeului (S. Puşcariu) fiind invitat să ia parte ca expert la toate reuniunile internaţionale pentru pregătirea unei bibliografii de lingvistică romanică, primind însărcinarea să formeze la Cluj *centrul naţional pentru bibliografia limbii române*[40]. Prin stimularea preocupărilor în direcţia organizării cărţii şi a difuzării informaţiei ştiinţifice s-au pus la Cluj, prin nucleul de la Muzeul Limbii Române, bazele unei adevărate şcoli bibliologice.

4.3.6. Mergând pe linia tradiţiilor bibliografice ale Muzeului, şi după 1951 astfel de cercetări au fost întreprinse şi finalizate atât de către unii membri ai institutului[41], cât şi în cadrul bibliotecii acestuia, prin publicarea unor materiale de popularizare şi de activizare a fondurilor bibliotecii[42], a unor bibliografii individuale dedicate unor personalităţi lingvistice[43] sau activităţii ştiinţifice a Institutului[44], precum şi prin abordări teoretice şi practice legate de bibliografia în domeniu[45] sau vizând instrumentele naţionale de informare[46].

---

[39] Vezi notele 19 – 28.

[40] Cf. DR,VI, 1929 – 1930, în raportul anului 1929.

[41] Vezi *„Dacoromania”, bibliografie,* coordonatori: *Ioan Pătruţ* şi *Vasile Breban*; de *Ioana Anghel, Doina Negomireanu, Felicia Şerban, Valentina Şerban, Emilia Todoran, Maria-Ana Vartic*, Bucureşti, 1983, p. 852.

[42] Elisabeta Faiciuc, *Fondul de manuscrise din Biblioteca Institutului de Lingvistică şi Istorie Literară din Cluj,* în „Biblioteca şi învăţământul”, V, 1981 p. 201-214 (BCU – Cluj); eadem, *Fondul de carte veche românească existent în Biblioteca Institutului de Lingvistică şi Istorie Literară din Cluj-Napoca,* în „Biblioteca şi învăţământul”, VI, 1982, p. 146-164; eadem, *Fondul de documente existent în Biblioteca Institutului de Lingvistică şi Istorie Literară din Cluj-Napoca,* în „Biblioteca şi învăţământul”, VI, 1982, p. 165-177; eadem, *Materialul onomastic existent în Arhiva Sextil Puşcariu,* în „Studii şi cercetări de onomastică”, Craiova, II, 1986, nr. 2, p. 271-296; eadem, *Valoarea documentară a arhivei Sextil Puşcariu,* în „Biblioteca”, Bucureşti, VII, 1996, nr. 7, p. 247-249.

[43] Elisabeta Faiciuc, *Bibliografia lucrărilor profesorului Dimitrie Macrea,* în CL, XXII, 1977, nr. 2, p. 135-141; eadem, *Bibliografia lucrărilor lui Theodor Capidan,* în CL, XXIV, 1979, nr. 2, p. 116-121; eadem, *Bibliografia lucrărilor lui Al. Procopovici,* în CL, XXX, 1985, nr. 1, p. 14-20; eadem, *Bibliografia lucrărilor lui G. Giuglea: completări,* în CL, XXX, 1985, nr. 1, p. 7-9; eadem, *Bibliografia lucrărilor profesorului I. Pătruţ: completări,* în CL, XXXVIII, 1993, p. 6-9; eadem, *Bibliografia profesorului Romulus Todoran,* în CL, XXXVIII, 1993, p. 14-22; eadem, *Sextil Puşcariu (1877 – 1948): biobibliografie,* Cluj-Napoca, 1998, 388 p. şi ediţia a doua, revizuită şi adăugită, Cluj-Napoca, 2000, 294 p. + 80 p.; G. Vasiliu, *Bibliografia lucrărilor lui Ştefan Paşca,* în CL, XXI, 1976, nr. 2, p. 145-151; *Bibliografia lucrărilor lui Emil Petrovici,* în „Cercetări de lingvistică”, III, 1958, Supliment, p. 565-574, în „Revue roumaine de linguistique”, XIII, 1968, nr. 6, p. 561-566 şi în CL, XVII, 1972, nr. 2, p. 363-364.

[44] Elisabeta Faiciuc (colaborare la), *Activitatea ştiinţifică a Universităţii din Cluj-Napoca (1974 – 1978);* fasc. Filologie, Cluj-Napoca, 1979; eadem (colaborare la), *Activitatea ştiinţifică a corpului didactic şi a cercetătorilor,* fasc. Filologie, Cluj-Napoca, 1988, p. 253-354.

[45] Elisabeta Faiciuc, *Indicii periodicelor de lingvistică,* în „Biblioteca şi învăţământul”, IV, 1979, p. 99-122; eadem, *Studii de onomastică I–V:* indice bibliografic, Cluj, 1990, 544 p.

[46] Elisabeta Faiciuc, *Bibliografia calendarului şi almanahurilor româneşti,* în „Buletinul Societăţii de Ştiinţe Filologice”, 1990, p. 40-47; eadem, *Calendarele româneşti în bibliotecile transilvănene,* în „Biblioteca şi cercetarea”, Cluj, XVII, 1993, p. 163-169; eadem, *Contribuţii la Bibliografia românească modernă* (1831-1918), în CL, XXXV, 1990, nr. 2, p. 167-170.

5. Întrucât prestigiul şi valoarea unei biblioteci constau şi în integrarea participativă a acesteia la viaţa biblioteconomică şi ştiinţifică locală, zonală, naţională, dar şi la nivel european, în linia tradiţiei Muzeului Limbii Române, s-au încercat unele abordări teoretice şi practice de biblioteconomie, munca ştiinţifică fiind un factor important în creşterea valorii sociale a bibliotecii[47].

6. În final, se poate afirma că biblioteca Institutului de Lingvistică şi Istorie Literară din Cluj constituie una dintre principalele surse de documentare lingvistică, şi nu numai lingvistică, din ţară, prin valoarea ştiinţifică şi cultural-istorică a fondurilor sale, precum şi sub aspectul prelucrării şi difuzării informaţiei ştiinţifice, ea fiind mereu nu doar un simplu depozit de cărţi, ci şi un oficiu de informare şi documentare, un instrument de cercetare şi chiar parte componentă a cercetării domeniului filologic. Călăuzită de concepţia bibliologică şi îndrumările practice ale ctitorului ei, această bibliotecă dă dovadă de mare capacitate de adaptare la cerinţele cercetării şi la imperativele vremii, fiind, încă de la începuturi, implicată şi integrată funcţional procesului de cercetare şi învăţământ, precum şi efortului comun al tuturor bibliotecilor din ţară de valorificare colectivă a tezaurului scris, prin contribuţii modeste la elaborarea bibliografiei naţionale retrospective.

Institutul de Lingvistică şi Istorie Literară
„Sextil Puşcariu”
Cluj-Napoca, str. E. Racoviţă, 21

[47] Elisabeta Faiciuc, *Bibliotecile şi valorificarea tezaurului scris al poporului român,* în „Biblioteca şi cercetarea”, XVIII, 1994, p. 107-110; eadem, *Biblioteca în preocupările lui Sextil Puşcariu,* în „Biblioteca şi cercetarea”, XIV, 1990, p. 140-155; eadem, *Sextil Puşcariu şi biblioteca Institutului de Lingvistică din Cluj,* în „Biblioteca şi cercetarea” XV, 1991, p. 106-114; eadem, *Biblioteca Instutului de Lingvistică şi Istorie Literară la 70 de ani,* I, II, în „Biblioteca”, I, 1990, nr. 2–3, p. 44-46 şi nr. 4-5, p. 40-42; eadem, *Muzeul Limbii Române – centru naţional de informare şi documentare în profil filologic,* în „Limba Română”, Chişinău V, 1995, nr. 5, p. 23-25.